№ 86 ՈՒՐԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 25 | 1903 | ՈՒՐԲԱԹ ԱՊՐԻԼԻ 25 № 86

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». Kav. Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆօն № 258.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Բագւում վաղաժամ վախճանվեց ինժեներ-տեխնոլոգ՝

ՄԻՔԱՅԷԼ ՕԹԱՐԵԱՆ ՔԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ

որի մարմինը այսօր՝ երեկոյեան գնացքով կը բերվի Թիֆլիսի երկաթուղու կայարանը, որտեղից կը տանվի իր հայրենի Արդուի գիւղը։ Այս մասին յայտնում են նրա վշտահար եղբայրները, Ալեքսանդր, Բագրատ և Ստեփան Քալանթարեանները։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գործը չը պէտք է կանգնի.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հակահրէական անկարգութիւնները Քիշնեվում. Եավօրսկայան Թիֆլիսում. Գ. Կարա-Մուրզայի խմբի համերգը Բագւում. Նամակ Խմբագրութեան. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Պարսկաստանի առեւտրական վիճակը։

ԳՈՐԾԸ ՉԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԳՆԻ

Գաւառներից ստացված տեղեկութիւնները առ այժմ նպաստաւոր են երկրագործների համար։ Բաւականաչափ առատ ձիւների և գարնանային անձրեւների պատճառով հողը կշտացած է ջրով. բուսականութիւնը սկսել է կանոնաւոր աճել և տափարակներում զարգացել է ճոխ կերպով։ Լեռնադաշտերում արդէն սկսվել է ցանքսը և կը շարունակվի դարձեալ մի քանի շաբաթներ։ Հեղեղների տարածութիւնը այս տարի այնքան մեծ և ընդարձակ չէր, որքան վտանգ կար։ Դրա պատճառն այն է, որ գարնան առաջին շաբաթները ցուրտ էին և եղանակը մի անգամից չը տաքացաւ. ձիւները հալվեցին աստիճանաբար, ջուրը չը յորդացաւ յանկարծակի, և այդպիսով կարելի եղաւ խուսափել աւերումներից և նրանց հետ կապված նիւթական վնասներից։

Սակայն դեռ շատ ամիսներ կան մեր առաջ, որոնց ընթացքում զանազան պատահարներ կարող են վնասել մեր երկրագործին։ Կարկուտը, երաշտը, միջատների երեւան գալը, հիւանդութիւնների տարածվելը կարող են աւերել ընդարձակ տեղեր և զրկել ազգաբնակութիւնը ապրուստի միջոցներից։ Այդ վտանգների մասին չը պէտք է մոռանալ ոչ մի ժամանակ և նրանց դէմ մաքառելու համար պէտք է այնպէս ուժեղ կերպով զինվել և այնպէս լաւ կազմակերպվել, որ տնտեսութիւնը ապահովված լինի զանազան պատահարներից։

Աջող տարիները ոչ միայն չը պէտք է մոռացնել տան վտանգների գոյութիւնը, այլ ընդհակառակը նրանք պէտք է նպաստեն կազմակերպելու ինքնօգնութեան գործը խելացի և շրջանկատ կերպով։ Աջող և առատ տարիներում երկրագործը միջոցներ ունի ծախքեր անելու զանազան կատարելագործութիւնների վրա և զոհելու իր ունեցածի մի մասը բարւոքումներ մտցնելու համար։

Գիտութիւնը և փորձը այժմ հնարաւորութիւն են տալիս մաքառելու շատ ձախորդութիւնների և աննպաստ ազդեցութիւնների դէմ։ Միջատների և միկրօբների դէմ մշակված են մի շարք միջոցներ, կարկուտի դէմ գործում են առանձին տեսակի թնդանօթներ, հիւանդութիւնների դէմ գտնված են բժշկութեան միջոցներ, ինչպէս օրինակ տաւարի ժանտախտի դէմ պատուաստման շիճուկներ։

Միջոցներ կան, բայց դեռ չը կայ կազմակերպութիւն՝ ժողովրդի մէջ տարածելու այդ միջոցների գործադրութիւնը ընդարձակ կերպով։ Դա մի պարտաւորութիւն է, որի կատարումը պէտք է մի կողմից ծանրանայ կառավարչական մարմինների, իսկ միւս կողմից երկրի տեղական գործողների վրա։ Ժողովուրդը սպասում է ղեկավարող գործունէութեան։ Առատ է տարին թէ անբերրի՝ այդ հանգամանքը չը պէտք է կանգնացնէ գործը, որը հիմնական է և էական։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱԿԱՀՐԷԱԿԱՆ ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՔԻՇՆԵՎՈՒՄ

Զատկի երկրորդ օրը, ինչպէս յայտնի է հեռագիրներից, Քիշնեվում անկարգութիւններ ծագեցին հրէաների դէմ։ Առաջ ենք բերում մի քանի տեղեկութիւններ, քաղելով «С. Петерб. Вѣдомости» լրագրից։

Այն օրից, երբ «Новое Время, Бессарабецъ և Свѣтъ» լրագիրներում տպվեցին յայտնի բնաւորութեան յօդուածներ Քիշնեվի հրէաների դէմ, այդ քաղաքի ժողովրդի մէջ սկսեց երեւալ թշնամական վերաբերմունք դէպի հրէաները. ամեն օր հէնց այն է, որ քաղաքում լսում էինք չարագուշակ լուրեր. «կարծեմ, Զատկին կը ջարդեն հրէաներին». սակայն լաւ իմանալով տեղական մօլդավական ազգաբնակութեան հեզ բնաւորութիւնը՝ ոչ ոք լուրջ նշանակութիւն չէր տալիս այդ լուրերին, և մինչև Զատիկը բոլորովին հանդարտութիւն էր տիրում։ Հաւաւ Յարութեան օրը. բոլոր խանութները և հաստատութիւնները փակ են։ Ժողովրդական մասսան, որ այս տարի, չը գիտենք ինչ պատճառով, զրկված էր սովորական զուարճութիւններից, որ ամեն տարի կազմակերպում էր ժողովրդական ժուժկալութեան հոգաբարձութեան քաղաքային մասնաժողովը, խռնվեց քաղաքային հրապարակներից մէկի վրա, որտեղ շինված էին մասնաւոր անձանց բուֆէտներ։ Քրիստոնեաների մէջ կարելի էր նկատել և մի քանի հրէաներ, որոնք եկել էին տեսնելու, թէ ինչպէս են զուարճանում քրիստոնեաները։ Ժամը 12-ին ամբոխը յանկարծ յուզվեց. մի քանի հրէաներ բաժանվեցին ամբոխից և վազեցին դէպի իրանց տները. նրանց ետեւից վազեցին քրիստոնեայ պատանիներ, նետելով քարեր և գոռալով. «Ջարկեցէք ջհուդական ցեղին»։ Այդ աղաղակները իբրև ելեկտրական հոսանք ազդեցին ամբոխի վրա, որ առանց այն էլ թշնամաբար էր լարված հրէաների դէմ. անմիջապէս ամբոխը սկսեց վազել ամեն կողմ և գլխաւորապէս դէպի Նոր բազարը։ Թնդաց օդի մէջ «ուրա, ուրա» հազարաւոր կիսա-հարբած կոկորդներից. փշրվող ապակիների ձայնը, շրջանակների, դռների ճարճատիւնը, ամբոխի կատաղի ոռնոցը խառնվեցին ջարդվող հրէաների սարսափի աղաղակների, կանանց և երեխաների ողբերի հետ։ Կէս ժամվայ մէջ խաժամուժ ամբոխի հեղեղը գրաւեց վօկզալին կից ամբողջ տարածութիւնը, և ահա այդտեղ կատարվեց ինչ-որ մի զարհուրելի, աննկարագրելի բան։ Պատահած հրէաներին անմիջապէս այնքան խփում էին, որ նրանք ուշքից գնում էին. մի հրէայի, որ նկատվեց ձիաքարշի վագօնի մէջ, քաշ տվեցին և այնքան ծեծեցին, մինչև որ ամբոխը կարծեց թէ մեռել է։ Աղքատների, գրեթէ մուրացկանների գծուծ խրճիթները հողի հետ հաւասարեցնում էին, իսկ սնանկի անշուք կարասիքը կտոր կտոր էին անում և շպրտում փողոցը։ Մի խօսքով, քաղաքի այդ մասը ենթարկվեց սոսկալի աւերման. Ժամը 3-ին արդէն «ուրա»-ների գոռգոռը, ամբոխի ոռնոցները թնդում էին քաղաքի կենտրոնական մասերում, որտեղ գործը սահմանափակվեց առայժմ միայն ապակիները փշրելով։ Գիշերը, գոնէ քաղաքի կենտրոնական մասերի համար, հանգիստ անցաւ։ Շատերը նոյն-իսկ կարծում էին, որ անկարգութիւնները վերջացան. չէ որ ձիաւոր պահակներ, հետեւակ զօրք և լաւ զինաւորված ոստիկանութիւն կար... Բայց ոչ. առաւօտեան վաղ յայտնվեց, որ խաժամուժ ամբոխը ահագին խմբերով կատաղի գործեր է կատարում ուրիշ փողոցներում։ Աւերողները զինաւորված էին մուրճերով, տապարներով, ձողերով. չքեղ մագազինները ջարդվում էին, ապրանքները փչացնվում և թափվում փողոցը. հագուստ, կօշիկ, գլխարկ կողոպտում էին ամենքի առաջ. կողոպտողներից շատերը այդտեղ էլ հագնում էին նոր զգեստներ. ուրիշները տանում էին ամեն տեսակ ապրանք՝ ինչքան կարողանում էին։ Ոստիկանութիւնը շատ խիստ կերպով պոռում էր աւերողների վրա... պահակները, հրացանները ուսերին՝ նոյնպէս խիստ կերպով կարգի էին հրաւիրում կատաղած չարագործներին... բայց սրանք վատ էին լսում և կատաղած շարունակում էին իրանց աւերող գործը։ Կէսօրին յայտնվեց, որ քաղաքի զանազան մասերում սպանվել են ոչ սակաւ հրէաներ։ Այդ օր ջարդի ենթարկվեցին բոլոր փողոցները, որտեղ կարելի էր գտնել հրէական բնակարան։ Չը խնայվեցին և սինագօգները. ս. գրքերի թերթերը պատառվեցին և նետվեցին փողոց։ Քրիստոնեայ ինտելիգենտ հասարակութիւնը իրան սարսափելի էր պահում. մատ մատի չէր խփում աւազակութիւնները դադարեցնելու համար... Սոսկալի է դա ինտելիգենցիայի համար. նա հանդարտ ման էր գալիս և դիտում էր զարհուրելի «աշխատութիւնը»։ Կառքերի մէջ ամեն տեղ ճեմում էր տօնային զգեստներով զարդարված ինտելիգենցիան։ Այդ ժամանակ սկսվեց քաղաքի վերին մասերի աւարառութիւնը։ Սարսափը աւելի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

I

Օրվայ նորութիւնը Իրանում, նորութիւն, որ սթափեցրել, յուզել է խորապէս դարեր քնով նիրհած այդ երկիրը՝ ռուս-պարսկական նոր առեւտրական դաշնագիրն է և մաքսային նոր սակագնի հրատարակութիւնը։ Դժգոհութիւններ, խլրտումներ, բողոքներ լսվում են ամեն կողմից, սկսած Թաւրիզից մինչև Պարսից ծոցի ափերը. այդ խլրտումները, բողոքները արծարծվում են և թելադրաբար, գլխաւորապէս անգլիացիների կողմից, որոնց քաղաքական ազդեցութեան և առեւտրական զարգացման մահացու հարուած են հասցնում նոր դաշնագիրը և մաքսային սակագինը. բայց դժուար թէ անգլիացիների ջանքերը պսակվեն աջողութեամբ, որովհետև վերջին տարիները ռուսական ազդեցութիւնը այնքան հզօրացել և սաստկացել է, որ անգլիացիները այլ ևս անզօր են պատնէշ կանգնեցնել նրա դէմ։ Մինչ վերջին տասը տարվայ ընթացքում Ռուսաստանը հսկայական ջանքեր գործ դրեց ոչ միայն քաղաքականապէս, այլ և տնտեսապէս տարածել իր ազդեցութիւնը, ստեղծելով դրամատներ, հաստատելով առեւտրական հիմնարկութիւններ, ձեռնարկելով ճանապարհների կառուցման, նպաստներ տալով պարսիկ վաճառականներին՝ առեւտրական լայն յարաբերութիւններ հաստատելու համար Ռուսաստանի հետ՝ անգլիացիները, ձեռները ծալած, սոսկ հանդիսատես էին ռուսների այդ առաջխաղացութեան և սփոփում էին իրանց այն յոյսով, թէ մօտալուտ է ժամը, երբ Պարսկաստանը պէտք է տապալվի և բաժանվի Ռուսաստանի և Անգլիայի մէջ ու այդ դէպքում, հարաւային Պարսկաստանը իրանց բաժին կընկնէ։ Անգլիացիները փորձեր արեցին վերջերս նոյն-իսկ առաջարկներ ներկայացնելու Ռուսաստանին՝ Պարսկաստանը բաժանելու մասին, բայց Ռուսաստանը անդառնալի կերպով յայտարարեց, որ նա պէտք է պաշտպանէ Իրանի ամբողջութեան և անձեռնմխելիութեան սկզբունքը։ Ռուսաստանը իրան նպատակ է դրել տնտեսապէս նուաճել ամբողջ Պարսկաստանը, և առեւտրական նոր դաշնագիրը հանդէս եկաւ ցոյց տալու, որ նա ամուր կանգնած է այդ տնտեսական նուաճման հողի վրա, որ նա ձգտում է տնտեսապէս նուաճել ոչ միայն հիւսիսային, այլ և հարաւային, ուրեմն ամբողջ Պարսկաստանը, քալեցնել տալ այդ երկրի մէջ միայն ռուսական ապրանքները և վռնտել եւրոպական ապրանքները, կամ այլ խօսքերով գրաւել Պարսկաստանի բոլոր շուկաները ռուս արդիւնագործութեան արտադրութիւնների համար։

Բայց ինչ է նոր առեւտրական դաշնագրութիւնը, որ կոչված է իրագործել այդ նպատակը։ Բացատրենք։ Ռուսաստանը միակ երկիրն է, որի հետ Պարսկաստանը քաղաքական—առեւտրական դաշնագիր ունի, այն է 1828-ին կապած Թիւրքմէնչայի դաշնագիրը։ Մնացած միւս եւրոպական պետութիւնները չունենալով սեփական դաշնագիր՝ իրանց քաղաքական և առեւտրական յարաբերութիւնները կանոնաւորում են այդ դաշնագրի երեսով։ Արդ, այդ դաշնագրի յաւելուածական մասի III յօդուածի զօրութեամբ Ռուսաստանից Պարսկաստան ներմուծվող և Պարսկաստանից Ռուսաստան արտահանվող ապրանքների համար մաքս որոշված է 5%։ Դրա համաձայն Պարսկաստան մտնող բոլոր եւրոպական ապրանքներն ևս, այն է Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի և Ֆրանսիայի ապրանքները, ենթարկվում էին մինչև այսօր նոյն մաքսին, որին ենթարկվում էին ռուսական ապրանքները։ Այդ դէպքում, Ռուսաստանը չէր կարողանում մրցել եւրոպական ապրանքների հետ, որովհետև սրանք աւելի էժան և ձեռնտու գներով էին ծախվում։ Պէտք էր միջոցներ մտածել՝ դժուարացնել եւրոպական ապրանքի մուտքը և գործածութիւնը Պարսկաստանում, որպէսզի ռուսական ապրանքի առաջ լայն ասպարէզ բացվի։ Եւ ահա ռուսաց կառավարութիւնը 1901 թ. հոկտեմբերի 27-ին մի համաձայնութիւն կայացրեց Պարսից կառավարութեան հետ, որի զօրութեամբ Թիւրքմէնչայի դաշնագրի յաւելուածական մասի III յօդուածը փոփոխութեան է ենթարկվում և սահմանվում է նոր առեւտրական դաշնագիր մաքսերի մասին։ Այդ նոր դաշնագիրը կամ մաքսային տարիֆը հաստատվեց Շահից 1902 թ. դեկտեմբերի 18-ին և հրատարակվեց ամբողջ կայսրութեան մէջ 1903 թ. յունվարի 26-ին։ Որովհետև Ռուսաստանը, իբրև դաշնագիր ունեցող պետութիւն, ամենանպաստաւորված ազգն է Պարսկաստանում, (la nation la plus favorisée), ուստի մնացած պետութիւնները, որոնք դաշնագիր չունեն, պարտաւոր են կամայ ակամայ ընդունել այդ նոր մաքսային տարիֆը, քանի որ Ռուսաստանը ընդունել է։ Եւ Անգլիան, Ֆրանսիան, Գերմանիան, Աւստրիան, որոնք Ռուսաստանի գլխաւոր առեւտրական մրցակիցներն են Պարսկաստանում՝ ստիպվեցան ընդունել այդ նոր մաքսային տարիֆը, որ գործադրութեան մէջ մտաւ փետրվարի 1-ից սկսեալ։

Արդ, նոր տարիֆը այնպէս է կազմված, որ մի քանի ապրանքներ ենթարկվում են մաքսի 3 կամ 4 և կամ 5%, մի քանիսը ենթարկվում են 10, 15, 20, նոյն-իսկ 75%, և երբ դուք լաւ քննում էք՝ տեսնում էք, որ

սաստկացաւ, իսկ աւարառուները, խրախուսված նոր լուրերով, թէ քաղաքի շրջականերում յայտնվել են աւարառուների նոր խմբեր՝ աւելի մեծ գազանութեամբ սկսեցին «աշխատել»։ Սակայն, երեկոյեան նկատելի կերպով հանդարտութիւն տիրեց»։

«Новости» լրագիրը, ականատեսի խօսքով, այսպէս է պատմում. «Արդէն Զատկից երկու շաբաթ առաջ քաղաքում յամառաբար խօսում էին, որ Զատկին պէտք է ջարդեն հրեաներին։ Այդ լուրը արդարացրին Զատկի հէնց առաջին օրը։ Կողոպտողները, 200 հոգուց ոչ աւելի թւով, մանր խմբեր կազմեցին, 8—10 հոգուց, հանդարտ կերպով յարձակվում էին հրէական տների և խանութների վրա, կողոպտում էին և տանտէրերին ջարդում էին կամ սպանում։ Յարձակվելով այնպիսի տների վրա, ուր միայն կանայք կային՝ կողոպտողները գործում էին միայն երկու-երեք հոգով։ Շատ դէպքերում կողոպտողները կատարվում էին իրանց գարշելի գործը մեծ, տնային և հանդարտ հասարակութեան աչքի առաջ»։

ՅԱՎՕՐՍԿԱՅԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Մենք տեսանք դերասանուհի Յավօրսկայային եօթ պիեսում, և այժմ կարող ենք մի ընդհանուր ակնարկ ներկայացնել նրա խաղի մասին։

Յավօրսկայա տարբերվում է մեր տեսած դրամատիկական դերասանուհիներից, ունի իրան յատուկ բնորոշ գծերը, որոնց մէջ նա առաջնակարգ կատարողն է։

Նրա խաղի բնաւորութեան, նրա տեմպերամենտի, նրա անձնաւորութեան արտայայտութեան ամենաբնորոշ և հիմնական գիծը, մեր կարծիքով, կ ե ն ս ո ւ ր ա խ ո ւ թ ի ւ ն ն է, զգացմունքների անմիջական անդրադարձումը, բնութեան հարազատութիւնը։ Նա սիրում է կեանքը, նա հաւատում է կեանքին և բեմի վրա նա շարունակում է ապրել իր զգացմունքների և տպաւորութիւնների այն համադումարով, որոնք կազմում են նրա հետաքրքրութեան աշխարհը։

Մենք դիտաւորութիւն չունենք համեմատութիւններ անել տաղանդի աստիճանի վերաբերութեամբ. բայց կանենք մի համեմատութիւն տեմպերամենտի տարբերութիւնները որոշելու համար։ Համեմատութեան համար կը վերցնենք Թիֆլիսին յայտնի Կօմիսարժեվսկայա և Պասխալօվա դերասանուհիներին։ Ահա Յավօրսկայան. նա թափանցված է կեանքի հաճոյքով, նա մարմնացած հաւատ է դէպի կեանքը. նա ժպտում է, նա ձգտում է զուարճանալ և ծիծաղել։ Կօմիսարժեվսկայան հեգնում է կեանքը. նա բացասութիւն է և յուսահատութիւն. նա շատ շուտ նկատում է կեանքի պակասաւոր կողմերը, նա ծաղրում է և մտրակում է շրջապատողներին։ Պասխալօվան նոյնպէս սիրում է կեանքը, բայց նրա զգուանքի հետ կապված են միստիկան մաքառում, վիշտ, տանջանք, որոնք կազմում են կարծես նրա էութեան մի խոշոր մասը։ Դարձեալ մի համեմատութիւն։ Յավօրսկայան հանդէս է բերում անվերջ նազանքներ, մանկական անմիջականութիւն և հրճուանք. նա ամեն րոպէ պատրաստ է գցել իրան կեանքի ժխորի մէջ առանց երկար ու բարակ հաշիւների, ընդհարվել, դարձեալ հաշտվել, անվերջ զգալ կեանքի գործողութիւնը և իբրև մի ճրագ այրվել։ Կօմիսարժեվսկայան խորշում է նազանքից և զգուանքից. նա խորթ զաւակ է, նա բողոքող, դատապարտող ոյժ է, նա ձգտում է վրէժխնդիր լինել և յետոյ իր կեանքը վերջացնել իրան ջուրը գցելով կամ գնդակահարելով։ Պասխալօվա որոնում է մաքառում, տոկուն, երկարատև աշխատանք և պատրաստ է իր ձգտումների համար հերոսական անձնուիրութեան և զրկանքների։

Նայեցէք Յավօրսկայայի խաղին և ձեզ հաշիւ տուէք, թէ ինչով է նա ուժեղ տպաւորութիւն թողել ձեզ վրա։ Վերցնենք Մարգարիտա Գօթիէին։ Յավօրսկայան դեռ չէ շարժում ձեր սիրտը՝ երբ նա լսում է Արմանի հօրը և լաց է լինում. բայց ահա նա դիմում է նրան և զգուանք է հայցում, ասելով, որ թող Արմանի հայրը նայէ նրա վրա, իբրև իր հարազատ աղջկայ վրա, և այդտեղ նա ազդում է ձեզ վրա։ Արմանի հայրը գնաց, և Մարգարիտան մենակ է։ Նա նայում է շուրջը այն բոլորը, ինչով նա ապրել է և ինչով նա հոգեպէս կենդանի է։ Կեանքի այդ սէրը և կեանքի կորստի այդ վտանգը հանդիսացնում են դերասանուհուն մեր առաջ՝ իբրև մի չափազանց զգացող էակ։ Նայեցէք չորրորդ գործողութեան, որտեղ Մարգարիտան ինքն իր հետ մաքառում է իր սեփական սիրոյ ճնշման և Արմանի երջանկութեան հոգսի զգացմունքների մէջ։ Իսկ վերջին գործողութեան մէջ, երբ Մարգարիտան հասել է իր վերջին փափագին և իր գրկի մէջ ողջել է Արմանին՝ նա կեանքի առատութիւնից քարացել է, շշմել է և մեռնում է՝ կեանքի հաճոյքը ծծելով իր թոյլ կազմուածքի վերջին մնացորդով։

Յավօրսկայայի ամենաաջող դերերն են Նելլիի դերը «Նաբլօցկու կարիերա» պիեսի մէջ և Զազայի դերը նոյն անունով պիեսի մէջ։ Ի՞նչ են Նելլին և Զազան։ Հասակ առած մանուկներ, լի մանկական աշխուժով, զուարթութեամբ, անհոգութեամբ։ Մեր առօրեայ կեանքի մէջ գիտենք, որ մանուկը ամեն բան անմիջական կերպով ընդունում է, անկեղծ ուրախանում, մտերիմ հայեացքներ անում։ Յավօրսկայան այդ դերերի մէջ նոյն մանուկն է, բայց հասակաւոր մանուկ։ Այդ դերերում առաջնակարգ կատարող է։ Նա հանդէս է բերում այնպիսի նազանք, այնպիսի հարազատ հրճուանք, որոնք երբէք չեն մոռացվում։ Նելլիի և Զազայի բերանով Յավօրսկայան ասում է. «ինձ կեանք է հարկաւոր, կեանք, որի մէջ ես մոռանայի իմ ամեն մի րոպէն. ինձ զգացմունքներ են հարկաւոր, որոնցով ես շնչէի, իբրև օդով։ Նոյն իսկ Իրինայի դերում («Նորին գերազանցութիւն» պիեսի մէջ) նա ասում է. «ես չեմ ուզում իմանալ, թէ ինչ պակասութիւններ ունի Նաբլօցկին. ես նրան սիրում եմ և այդ ինձ համար բաւական է»։

Կենսուրախութեան հիմնական գիծը արտայայտվում է շատ ուժեղ կերպով նոյն-իսկ այնտեղ, ուր պիեսները պահանջում են աւելի սառն կլասիկական շարժումներ։ Ռօստանի «Իշխանուհի իղձը» և Մէտերլինկի «Մօննա Վաննա» պիեսների մէջ Յավօրսկայա չէ կարողանում պարփակել իրան պատկառելի և միջնադարեան ձևերի մէջ. հէնց որ նա լսում է Բերտրանի և Պրինչիվալլէի սիրոյ ձայնի հնչիւնները՝ Յավօրսկայան դէն է ձգում կլասիկականը և ներկայանում է մեր առաջ իբրև Նելլի, Զազա և Մարգարիտա Գօթիէ։ Նա սիրող կին է, ապրել ուզող դիւրազգաց մի էակ է։ Դերասանուհու ոյժը ժամանակակից, կենսական պիեսների մէջն է և այնպիսի պիեսների, որտեղ կեանքը արտայայտվում է բուռն թափերով, և կեանքի սէրը արտայայտված է ուժեղ կերպով։ Յավօրսկայան տխուր և յուսահատական րոպէներում յիշեցնում է մի վիրաւորված թռչունի, որ սպասում է թևերի առողջանալուն, որպէսզի նորից թռչի և նորից սլանայ օդի մէջ։

Մենք արդէն խօսել ենք Յավօրսկայայի ձայնի հիմնական պակասութեան մասին։ Բայց այն, ինչ որ դրական է՝ այնքան գնահատելի է, որ դնում է շնորհալի դերասանուհուն բեմական առաջնակարգ ոյժերի շարքում։

Սիրող

Գ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ ԽՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳԸ ԲԱԳՒՈՒՄ

(Նամակ Բագուից)

Կան երևոյթներ ժողովրդի կեանքի մէջ, որոնք՝ սկզբում աննշան, հազիւ նկատելի, բայց օրէցօր մեծանալով, ուշագրաւ հանդիսանալով, վերջ ի վերջոյ, խոչերի վրայից դէպի առաջ դիմելով՝ անխտիր ամենքի սէրն են սկսում վայելել։

Այդ երևոյթներիցն է անպայման և այն գործը, որի հետ անբաժան, յաւիտեան կապված կը մնայ Ք. Կարա-Մուրզայի անունը։

Յաւերժացած անուն, որ արդէն տեղ է գրաւել հայոց քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ։

Եւ այդ անուան հետ կապված գործը այնքան է սիրված հայ ժողովրդի բոլոր խաւերից, որ կարծես ամբողջ հայ ժողովուրդը ոգեգրած լինի այդ գործը, մի գործ, որին նուիրել է իր ամբողջ կեանքը այդ ժողովրդի ընտրեալ զաւակներից մէկը։

Եւ Ք. Կարա-Մուրզայի թարմ գերեզմանի վրա ցօղած ժողովրդի արցունքը, ամեն հայի կրծքից դուրս ելած հառաչանքը միայն գործչին չէին ողբում, այլ և գործը։

Այդ զոյգը միասին ապրելով, շարունակ միմեանց կեանք ներշնչելով՝ արդեօք միասին էլ չը պիտի ստանային իրանց վախճանը։ Ո՞վ կարող էր երևակայել այդ գործը՝ զրկված իր գործչից և... կենդանի։

—Գործիչը մեռաւ, մեռաւ և գործը։

Բնական, ինքն ըստ ինքեան հասկանալի չէր այդ հարցը։

Եւ յանկարծ Թիֆլիսում հանգուցեալի եղբայրը քառաձայն երգեցիկ խմբի բերանով աւետում է ամենքին, որ գործը կենդանի է և կապրի դեռ երկար, որ նրա ստեղծողը կարող է հանգիստ նիրհել իր գերեզմանում։

Սկսվածը կը շարունակվի։

Շարունակող կայ։

Ինչպէս ամեն տեղ՝ այնպէս էլ Բագւում այդ բարի համբաւը ամենքին անկեղծ և բուռն ուրախութիւն պատճառեց։

Գոնէ գործը ապրի։

Եւ ահա ապրիլի 17-ին պ. Գ. Կարա-Մուրզան առիթ տուաւ Բագուայ հասարակութեան ի ցոյց հանելու իր այդ ուրախութիւնը։

Սակայն ոչ միայն ուրախութիւն։

Նաև վիշտ...

Չէ՞ որ ամսիս 17-ի համերգը տեղի ունեցաւ ի յ ի շ ա տ ա կ Ք. Կարա-Մուրզայի։

Եւ դեռ երկար ժամանակ Գ. Կարա-Մուրզայի համերգները մի-մի հոգեհանգիստ կը ներկայացնեն հանգուցեալի յիշատակին։

Բագուի ժողովարանի ընդարձակ դահլիճը գրեթէ լի էր հասարակութեամբ։

Այդ անսպասելի էր, քանի որ նոյն երեկոյեան բաւականին կարող հռետոր և գրականագէտ պ. Ֆէդօրօվսկին պիտի խօսէր Մ. Գօրկիի մասին։ Բացի այդ՝ Յավօրսկայան իր դերասանական խմբով, երկար ժամանակ գրաւելով հասարակութեան ուշադրութիւնը՝ յոգնեցրել էր սրան։

Յուզմունքը մեծ էր, երբ «Մեր հայրենիք» երգի հնչիւնների հետ միասին բարձրացաւ վարագոյրը և ունկնդիրների առաջ բեմի վրա պատկերացաւ մօտ 60 անձերից բաղկացած երկսեռ խումբը՝ հայկական հագուստների մէջ։

Համերգը ընդհանրապէս շատ աջող անցաւ։ Այդ աջողութիւնը պէտք է բացատրել նրանով, որ պ. Կարա-Մուրզան շատ լաւ էր տիրում խմբին, և վերջինս նրա ցուցմունքներին ուշադրութեամբ հետևելով հանդերձ՝ լաւ էր սովորել եղանակները։ Համերգի ընդհանուր աջողութեանը նպաստեց նաև պ. Ս. Թումայեանը, որ մեծ ճաշակով և բաւականին հմտաբար դաշնակցում էր խմբին։

Իբրև ոչ միայն աննպաստ, այլ և նոյն-իսկ խանգարող հանգամանք հանդիսացան սօլիստները, երգիչներ, որոնց անտաշ և խռպոտ ձայները միայն ձանձրոյթ էին պատճառում։

Դրա հակառակ խումբը երգում էր շատ աջող, միաբան, հազիւ մի քանի անգամ միայն լսվում էին առանձին ձայներ խմբի մէջ, կամ թէ ուշանում էր խմբի այս կամ այն մասը։

Թերևս բանիմաց մասնագէտ երաժիշտը կարողանայ այլ և այլ պակասութիւններ գտնել երգերի մշակութեան և ներդաշնակման մէջ, թերևս պ. Կարա-Մուրզայի կառավարութեան ձևը պակասաւոր կողմեր ունենայ։ Այնու ամենայնիւ ունկնդիրների անվերջ ծափահարութիւնները և bis-երը պարզ երեցնում էին, որ հասարակութեան ահագին մեծամասնութիւնը մեծ բաւականութեամբ էր լսում երգերը։

Դրանց մէջ բուն ժողովրդական եղանակները, ինչպէս «Օյ Նազան», «Զան գիւլում», «Համեստ աղջիկ», «Ալագեօզ-Էջմիածին», «Լէփօ» բուռն և անկեղծ հիացմունք առաջացրին։ Այդ երգերը մի քանի անգամ կրկնելու ստիպված եղաւ խումբը։

Բացի «Երազը», որ թոյլ անցաւ, շնորհիւ մասամբ սօլիստների, միւս բոլոր երգերն էլ շատ աջող անցան, թէև չէին կարողանում թողնել այն տպաւորութիւնը, ինչ ժողովրդական երգերը։ «Բամ... փորոտան», «Ո՞ր մահկանացու», «Որ վառեցեր», «Դու զով խնդրես». նոյնպէս աջող էին, և խումբը հարկադրված ե-

---

էժան մաքսի ենթարկվողները Ռուսաստանից եկող ապրանքներն են, իսկ թանգ մաքսի ենթարկվողները՝ Եւրոպայից եկողներն են։ Օրինակ, շաքարի վրա մաքս դրված է 4%, իսկ թէյի վրա—75%. շաքարը գլխաւորապէս Ռուսաստանից է գալիս, իսկ թէյը՝ գլխաւորապէս Հնդկաստանից։

Պարսկաստանից Ռուսաստան գնացող ապրանքների մասին էլ զանազան փոփոխութիւններ են եղած. այդ յօդուածը մանրամասն բացատրված է ռուսաց կառավարութեան օրէնսդրութիւնների և կարգադրութիւնների ժողովածուի այս տարվայ № 12-ի մէջ (Собраніе узаконеній и распоряженій правительства, 31 января 1903 г. № 12)։ Պարսկաստանի հետ առևտուր անող հայ վաճառականները պէտք է ուշադրութեամբ քննեն այդ ժողովածուն, որովհետև կան այնպիսի կէտեր, որոնց անգործադրութիւնը կարող է մեծ վնասներ պատճառել։ Օրինակ, պարսկական գորգեր և մետաքսեայ գործուածքներ բերելու ժամանակ, եթէ սահմանագլխի քաղաքների ռուսական հիւպատոսներից վկայական չէք առել, թէ այդ ապրանքը պարսկական ծագում ունի՝ ձեզանից մաքս կառնեն, իբրև եւրոպական ապրանքից, թէև շատ ակնյայտ է, որ գորգը—պարսկական է։ Արդ, իբրև եւրոպական ապրանք, դուք պէտք է ահագին մաքս տաք, մինչ իբրև պարսկական—շատ քիչ մաքս։

Ռուս-պարսկական առևտրական նոր դաշնագիրը և մաքսային տարիֆը ահագին կարևորութիւն ստանալով երկու երկիրների առևտրական յարաբերութիւնների համար, մենք անօգուտ չենք համարում մի համառօտ պատկեր ներկայացնել Պարսկաստանի առևտրական վիճակի մասին, քաղելով մեր տեղեկութիւնները պաշտօնական աղբիւրներից, թէև դեռ ոչ մի տեղ չը հրատարակված։

Պարսկաստանը բացարձակ գիրք է գրաւում առևտրական տեսակէտից։ Զունենալով իր սեփական ֆաբրիկները, գործարանները, չունենալով մշակող արդիւնաբերութիւն՝ նա ստիպված է գրեթէ ամեն բան ստանալ դրսից, օտար երկիրներից։ Ճիշտ է, նա ունի տնային արդիւնագործութիւն, որի մի քանի ճիւղերը հասել են կատարելագործութեան, որովհետև մշակվում են պատմական ամենահին ժամանակներից ի վեր, ինչպէս գորգեր, շալեր, մետաքսեայ կերպասներ. բայց այդ ձեռակերտները գործվում են շատ սահմանափակ քանակութեամբ և մատչելի են միայն ունևորներին. իսկ տնային գործածութեան, հագուստի և այլ սովորական պէտքերի համար նիւթերը Պարսկաստանը ստանում է օտար երկիրներից և մինչև 19-րդ դարի վերջին քառորդը, այն է մօտ 30 տարի սրանից առաջ, նա այդ նիւթերն ստանում էր նախամեծարապէս Անգլիայից, Ֆրանսիայից, Աւստրիայից, Գերմանիայից և Հնդկաստանից, բայց վերջին 30 տարվայ ընթացքում նա ստանում է նաև Ռուսաստանից, բայց այնպիսի առաջընթաց ձևով, որ մի քանի նիւթեր և արդիւնքներ, ինչպէս շաքարը, կէրօսինը, նա գրեթէ բացառապէս ստանում է Ռուսաստանից։ Ուրիշ ապրանքների կողմից, Ռուսաստանը հետզհետէ նուաճում է պարսկական վաճառանոցները, և տարակոյս չը կայ, որ նոր առևտրական դաշնագիրը սաստիկ պէտք է նպաստէ այդ տնտեսական նուաճման գործին։

II

Ցոյց տալու համար Պարսկաստանի առևտրական վիճակը և պատկերացնելու ռուսաց առևտրի զարգացումը՝ մենք առաջ կը բերենք վիճակագրական տեղեկութիւններ Պարսկաստանի ներածական առևտրի մասին վերջին երկու տարիների ընթացքում, այն է 1900—1901 թ. և 1901—1902 թ. ընթացքում։ Պէտք է իմանալ, որ Պարսկաստանում քաղաքացիական տարին հաշվում են Նօվրուզից Նօվրուզ, այն է մարտի 9-ից, այնպէս որ ասելով 1900—1901 թ. պէտք է հասկանալ 1900 թ. մարտի 9-ից մինչև 1901 թ. մարտի 9-ը։

Մեր առաջ բերած վիճակագրական տեղեկութիւնները քաղված են պաշտօնական աղբիւրներից և դեռ ոչ մի տեղ չեն հրատարակված. մենք ստացել ենք այդ տեղեկութիւնները Թէհրանի ռուսաց բանկի ընդհանուր կառավարիչ պ. Գրուբբէի միջոցով։

Պարսկաստանը ստացել է 1900—1901 թ. ընթացքում ապրանք դրսից, այն է Ռուսաստանից, Անգլիայից, Աւստրիայից, Գերմանիայից, Ֆրանսիայից և Հնդկաստանից ընդ ամենը 25,000,000 թումանի, կամ, եթէ վերածենք թումանը ռուսաց փողի, այն է 1 ր. 70 կ., ուրեմն 42,500,000 րուբլու։ Իսկ 1901—1902 թ. ընթացքում ամբողջ Պարսկաստան ներմուծվել է ապրանք 30,000,000 թումանի։

Եթէ ընդունենք Պարսկաստանի ազգաբնակութիւնը 7 միլիօն, ուրեմն ամեն մի բնակիչ ծախսել է տարեկան, կամ տուել է օտար երկիրներին 4,2 թուման, կամ մօտ 7 րուբլի։

Այժմ տեսնենք, թէ այդ ընդհանուր գումարը ինչպէս է բաժանվում երկիրների վրա։ 1901 թուի 25,000,000 թուման ապրանքից Ռուսաստանից բերվել է 13,500,000 թումանի ապրանք, Անգլիայից—7,500,000 թումանի, մնացածը այլ երկիրներից. իսկ 1902 թուի 30,000,000 թումանի ապրանքից Ռուսաստանից բերվել է 11,500,000 թումանի, իսկ Անգլիայից 12,000,000 թումանի ապրանք։

Յաջորդ անգամ մենք ցոյց կը տանք ապրանքների ներմուծումը ըստ տեսակների և երկիրների։

Հ. Առաքելեան

դաւ կրկնելու այդ երգերը։ Աչքի է ընկնում մանաւանդ «Դու զով խնդրես» երգի գեղեցիկ դաշնակցութիւնը։ «Լէփո»-ից յետոյ այդ երգը ամենից շատ դուր եկաւ հասարակութեան։ Գ. Գ. Կարա-Մուրզան բառ ամենայնի անշուշտ ընդունակ է երեւում շարունակելու իր եղբօր սկսածը։

Այդ գովելի ձեռնարկութիւնը երեւում է հէնց այն հանգամանքից, որ համերգի ծրագիրը կրում է 242 Թիւը։ (Հանգուցեալ Կարա-Մուրզան 240 համերգ է կազմակերպել)։

Եւ եթէ նա իբրեւ խմբապետ աւելի ևս նըրբացնէ ու կանոնաւորէ իր կառավարութեան ձեռը և միաժամանակ ջանայ, որ երգերի դաշնակցութիւնը աւելի բազմատեսակ լինի՝ նրա համերգները անկասկած բաւարարութիւն կը տան ամենախստապահանջ երաժշտագէտին անգամ։

Սակայն այդ պակասութիւնները միայն ժամանակաւոր պիտի համարել, և յուսով ենք պ. Կարա-Մուրզան չի բաւականանայ այն մեծ աջողութեամբ, որ նա ունեցաւ թէ Թիֆլիսում, թէ Բագւում և կը ջանայ կատարելագործվել թէ իբրեւ խմբապետ, թէ իբրեւ երաժշտագէտ։

Այդպիսով ժամանակը և աշխատանքը Թոյլ կը տան նրան աւելի ևս մեծ աջողութեամբ վարելու այն յարգելի, բայց ծանր պաշտօնը, որ նա ժառանգել է իր եղբօրից, և միանգամայն արդարացնելու այն յոյսերը, որ հասարակութեան մէջ ծնվել են և հաստատ հիմք գտել նրա վերաբերմամբ։

Թող խրախուսեն պ. Կարա-Մուրզային նրա յաջողութիւնը և հասարակական համակրութիւնը։

Սարեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, ապրիլի 24-ին

«Մշակի» № 85-ում, ներքին լուրերի բաժնում, վրաց Թատրոնի սիրող Գ. Գէլիկուրաշվիլիի 20-ամեայ գործունէութեան յօբելեանի նկարագրութեան մէջ ասված է, որ ի թիւս պատգամաւորների յօբելեարին ողջունեցի նաև ես—«Թիֆլիսի ժողովարանի հայ սիրողների խմբի և Աւճալեան ժողովրդական Թատրոնի հայոց բաժնի սէկցիայի կողմից»։

Պարտք եմ համարում յայտնել, որ Աւճալեան ժողովրդական Թատրոնի հայ սէկցիան ինձ չէր յանձնարարել շնորհաւորել յօբելեարին և ոչ էլ ես եմ ներկայացել այդ սէկցիայի կողմից։ Պարոն լրատուին, երեւի, սխալեցրել են, իմ, յօբելեարին ուղղած, հետեւեալ խօսքերը. «ինձ յանձնարարել է ողջունել ձեզ, ձեր վրաց ժողովրդական բեմին ծառայելու 20-ամեակի առիթով հայ սիրողների մի խումբը, որը գործում է ամբողջ սեզօնում Թիֆլիսի ժողովարանի բեմի վրա, իսկ վերջին ժամանակ, մասամբ նաև Աւճալեան ժողովրդական Թատրօնում»։

Զ. Մամուլեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կարս, ապրիլի 21-ին

Խոնարհաբար խնդրում եմ յարգելի խմբագրութեանը «Մշակի» առաջիկայ համարներից մէկում զետեղել հետեւեալ երկտողը։

Ամսիս 19-ին տեղական սիրողների մասնակցութեամբ յօգուտ մեր հոգաբարձութեան ներքոյ գտնվող հայ-կաթօլիկաց ծխական ուսումնարանի՝ ուսուցիչ պ. Փորսուղեանի աջակցութեամբ կայացաւ մի ներկայացում։ Խաղացին «Ջոհի փոխարէն զոհ» կատակերգութիւնը բաւական աջող։ Աւելի փայլ տուեց ներկայացմանը վերջում կայացած նորակազմ սազական նուագախմբի համերգը։ Խումբը բաղկացած էր մօտ 15 Թառեր, ջութակներ, Թմբուկներ և փողեր ածողներից, ղեկավարութեամբ պ. Գ. Բասենցեանի։ Խմբի մէջ աչքի էր ընկնում իր հմտութեամբ պ. Աղամ Մազայեանը, որը ածում է ջութակի վրա։ Մուտքը բաւարար էր. զուտ արդիւնք մնաց 137 ր. 50 կ.։ Հրապարակաւ յայտնում ենք մեր խորին և անկեղծ շնորհակալութիւնը, ներկայացման և համերգին բոլոր մասնակցողներին և կազմակերպողներին։

Ի դիմաց հոգաբարձութեան՝ Ա. Օհանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին, Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնայի անուանակոչութեան տօնի օրը, ռուսաց Ալէքսանդրօնեվսկի զինուորական տաճարում տեղի ունեցաւ պատարագ և ապա գոհացողական մաղթանք, որին ներկայ էին Կովկասեան Կառավարչապետի օգնական գեներալ Ֆրեզէ, Նահանգապետ Սվեչին և այլ պաշտօնատար անձինք։ Գոհացողական մաղթանքներ կատարվեցին նաև հայոց Վանքի մայր եկեղեցում և այլ դաւանութիւնների աղօթատներում։ Քաղաքը առաւօտվանից զարդարված էր դրօշակներով, իսկ երեկոյեան լուսավառված։

—

Զորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին, Թիֆլիսի օրիորդաց III գիմնազիայի վարչութիւնը կատարեց այդ գիմնազիայի նոր շինութեան հիմնարկութեան հանդէսը, որին ներկայ էին կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Զավադսկի, գիմնազիայի ուսուցիչները, աշակերտուհիները իրանց ծնողների հետ, ինչպէս նաև աշակերտուհիներ Թիֆլիսի միւս գիմնազիաներից։ Շինութիւնը պէտք է կառուցվի Սօլօլակում, Բէբուտովսկայեա փողոցի վրա։

—

Պետական բոլոր երկաթուղիների վարչութիւնները մտադրութիւն ունեն առաջիկայ ամարային սեզօնի ընթացքում III կարգի վագոնների տեղերի վրա նշանակել համարներ։ Համարներ կունենան նաև վաճառված տոմսակները, այնպէս որ իւրաքանչիւր ճանապարհորդ, համաձայն իր տոմսակի համարի՝ կունենայ իր որոշ տեղը վագոնում։

—

Ապրիլի 27-ին, «Кавказъ» լրագրի տալով, Թիֆլիս կը հասնի Տիրասպօլի կաթօլիկական Թեմի եպիսկոպոսը։

—

Զորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին, Նիկօլայեվսկայեա փողոցի վրա տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի աշխատանքի տան նոր շինութեան հիմնարկութիւնը՝ բազմաթիւ պաշտօնական անձերի ներկայութեամբ։ Աշխատանքի տան վարչութիւնը այդ մասին հեռագիրներ ուղարկեց Պետերբուրգ՝ աշխատանքի տների կենտրօնական կօմիտէտին, Կովկասեան Կառավարչապետ իշխան Գօլիցինին և տիկին Վեդենեվային, որ աշխատանքի տան Թիֆլիսի ընկերութեան նախկին նախագահն էր։

—

Այսօր, ապրիլի 25-ին, Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան շինութեան մէջ, տեղի կունենայ այդ ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, որի ժամանակ Ի. Ալիբէկեան կը կարդայ մի զեկուցում—«Ժողովրդական կրթութիւնը և գիւղատնտեսական արդիւնաբերութեան զարգացումը Անդրկովկասում»։ Ժողովը կը սկսվի երեկոյեան ժամի 8-ին։ Ներկայ լինել կարող են և կողմնակի անձինք։

—

Վաղը, շաբաթ, ապրիլի 26-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում բժիշկ Ալ. Խատիսեան կը կարդայ մի հրապարակական դասախօսութիւն «Զ գ ա ց մ ու ն ք և կ ե ա ն ք» Թէմայի վրա։ Դասախօսութեան ծրագիրը հետեւեալն է։ Մ ա ս ն ա ռ ա ջ ի ն. արտաքին աշխարհի նշանակութիւնը առաջին «պսիխօ-տարերքի» կազմութեան համար։ Տպաւորութիւններ, զգացումներ և զգացմունքի օրգանների զարգացումը։ Ջղային կենտրօններ։ Զգացում և յիշողութիւն։ Գաղափարներ։ Միտք, իդէա և լօգիկա։ Գիտակցական շրջանի կազմութիւնը։ Զգացում, կամք և ինքնակամ գործողութիւններ։ Տէմպերամենտ և անձնաւորութիւն։ Աֆֆէկտ և անմիջական բնութիւններ։ Մաքսիմ Գօրկու հերոսները և Լ. Անդրէեվի աջողութիւնը։ Մ ա ս ն ե ր կ ր ո ր դ. Մարդը հասարակութեան մէջ։ Պահպանող կենտրօններ և խղճմտանքի զարգացումը։ Բարոյական-էսթէտիկական սկզբունքը։ Ներշնչում, նմանողութիւն, սնոտի և միջավայրի ազդեցութիւն։ Զգացմունքի դերը ժամանակակից կուլտուրական կեանքի զանազան արտայայտութիւնների մէջ (Թատրօն, երաժշտութիւն ևայլն), բնաւորութիւնների և տիպերի վերջնական կազմութիւնը։ Հոգու բարձր յատկութիւնները—պարտաւորութիւն, ծառայումն գեղեցկին և ճշմարտութեան, ձգտումն ինքնակատարելագործութեան։ Առողջ դաստիարակութիւն և լուսաւորութիւն։ Եզրակացութիւն։ Դասախօսութեան սկիզբն է ժամը $8\frac{1}{2}$-ին երեկոյեան։ Տոմսակները կարելի է ստանալ ժողովարանում և Սուզանանճեանի մագազինում։

—

Մեզ ուղարկված է Թիֆլիսի Աւետեաց «Ջգրաշէն» եկեղեցու՝ 1902 Թւականի տարեկան հաշիւը։ Եկեղեցին այդ Թւականին մուտք ունեցել է զանազան արդիւնքներից 3580 ր. 38 կ., ծախք—2338 ր. 74 կ., մնացորդ գումար—1341 րուբլի 64 կոպէկ։

—

Մայիսի 4-ին, Արտիստական ընկերութեան շինութեան մէջ տեղի կունենայ Թիֆլիսի հայոց դրամատիկական ընկերութեան անդամների արտակարգ ընդհանուր ժողովը՝ քննելու ընթացիկ գործերը և ընտրելու նոր անդամներ։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Ապրիլի 27-ին, կիրակի օրը, Բագւեայ ժողովարանում, դերասան պ. Աբէլեանը, բարեհաճ մասնակցութեամբ սիրողների և բէժիտօրութեամբ տ. Հրաչեայի, տալու է ներկայացում։ Խաղալու են առաջին անգամ «Ճշմարտութեան պահապան» պիեսան, հեղինակութիւն Տ. Ե. Պօպօվեանցի»։

—

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Kuryer Warszawski» լրագիրը հաղորդում է, որ հայազգի Բողդան Մարտիրօսօվիչ, Կալօմէի (Աւստրիա) քաղաքի միակ լեհերէն «Gazetta Kolomeiska» լրագրի խմբագիրը, այս քանի օրս վախճանվեց կուտում։ Բողդան Մարտիրօսօվիչ յիշատակված էր պ. Ego-ի ճանապարհորդական տպաւորութիւնների մէջ, որոնք դուրս էին գալիս «Մշակում» անցեալ տարվայ վերջերում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Вечерная Почта» բուլղարական լրագրին հաղորդում են լեռնային Ջումա քաղաքից, որ այդտեղ եկել են տասը գերմանացի սպաներ, որոնց պաշտօն է յանձնված պատրաստել Թիւրքաց սպաներին և ուսումնասիրել Թիւրք-բուլղարական սահմանները ռազմագիտական տեսակէտից։

—Դուբնիցայից հաղորդում են նոյն լրագրին, որ մակեդօնական լեռներում կայացաւ ապստամբների զինուորական դատարան։ Դատարանը մահվան պատժի ենթարկեց այն մատնիչներին, որոնք յայտնել էին Թիւրքերին նորերս սպանված բուլղարական նաւատօրմի միչման Թօդօր Սաեվի՝ մակեդօնական ապստամբութեան պարագլուխներից մէկի, տեղը։

—Սօլունի յունաց հիւպատոսը ապրիլի 5-ին, գալով Վօդէն քաղաքը և ժողովելով տեղացի յոյներին, համոզեց նրանց աջակցութիւն ցոյց տալ Թիւրքաց կառավարութեան՝ բուլղարական ապստամբներին զսպելու գործում։ Իբրեւ վարձատրութիւն՝ յունաց հիւպատոսը խոստացաւ, որ եկեղեցական բոլոր գոյքերը կը խլվեն բուլղարների ձեռքից և կը յանձնվեն յոյներին։

—Անգլիական պարլամենտում, արտաքին գործերի մինիստրի օգնական լորդ Կրանբօրն, պատասխանելով այն հարցապնդումին, թէ ինչ դրութեան մէջ են գտնվում գործերը Մակեդօնիայում, ասաց, որ վերջին օրերս Բ. Դռան նորից առաջարկութիւններ եղան Ռուսաստանի և Աւստրիայի կողմից, ինչպէս և միւս պետութիւնների կողմից, րէֆօրմների մտցնելը արագացնելու համար։ Բրիտանական դեսպանը բացի դրանից առաջարկութիւն արեց շուտով նշանակելու եւրոպացի վարժիչներ ժանդարմերիայի վերակազմութեան համար։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

22 ապրիլ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Օրէնքների ժողովածուի» մէջ հրատարակված է պօդպրապօրշչիկների կոչումը վերացնելու մասին։

Կիեվում կատարեալ հանդստութիւն է տիրում. հրէայ ազգաբնակութիւնը հանդստանում է. հիւրանոցներում ապաստանվածները վերադառնում են իրանց բնակարանները։

ՍՕՖԻԱ։ Ստրումայի ձախ ափի վրա, Մօրուլէնո գիւղում, տեղի ունի կատաղի կռիւ։ Ապստամբները հաղորդում են, որ Մակեդօնիայի ազգաբնակութիւնը ամեն տեղ նրանց սիրալիր ընդունելութիւն է ցոյց տալիս։

Ճանապարհ ընկաւ Մակեդօնիա յայտնի պատէր Լամբրի՝ խրախուսելու կաթօլիկներին և խոստանալու հովանաւորութիւն բոլոր կաթօլիկութեան պաշտպանութեան դիմողներին։

Անգինայով հիւանդանալու պատճառով, իշխանը յետաձգեց Մենտօնից իր վերադարձը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Նոցա Կայսերական Մեծութիւնների այցելութիւնը քաղաքային հիմնարկութիւններին յաւերժացնելու համար, դուման որոշեց կառուցանել դպրոցական տուն Կայսր Նիկօլայ Երկրորդի անունով։

ՎՈՐՕՆԷԺ։ Կառավարչական քննութիւն է նշանակված քաղաքային հասարակական բանկում։

ՀՌՕՄ։ Վիլհէլմ կայսրը գնաց հռօմէական ֆօրումը, ուր դիմաւորվեց Թագաւորի, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի և փորուածքների դիրեկտորի կողմից։ Նա տեսաւ աշխատանքների աչքի ընկնող տեղերը, իսկ յետոյ տեսաւ Վիկտոր-Էմմանուէլ II-ի համար արձան կանգնեցնելու աշխատանքները։

Ճաշից առաջ Թագաւորը առանձին ունկընդրութեան ընդունեց պետական կանցլէր Բիւլօվին։

Կայսրը մի շարք շքանշաններ շնորհեց. Աւրուցցեան դքսին—Սև արծուի, արտաքին գործերի և զինուորական մինիստրներին—Կարմիր արծուի շքանշաններ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Հիւպատոսական զեկուցումները մատնացոյց են անում, որ քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւնները զբաղված են յեղափոխական կօմիտետների անդամներին գտնելով։ Կատարվում են տնային խուզարկութիւններ և բազմաթիւ կալանաւորութիւններ։ Մի քանի դէպքերում դինամիտային փամփուշտներ են գտնված կանանց և երեխաների մօտ։ Չարագործները մեծ մասամբ բօլգարներն են լինում։ Քաղաքի պաշտպանութիւնը զօրքով գործում է անբիծ։

23 ապրիլ

ՀՌՕՄ։ Պատգամաւորների ժողով։ Նախագահը հաղորդեց, թէ ինքն արժանացաւ ներկայանալու կայսր Վիլհէլմին և յանձնեց նրան ազգի ողջոյնը. կայսրը յանձնարարեց շնորհակալութիւն յայտնել պատգամաւորների ժողովին։—Զօրահանդէսից յետոյ կայսրը ընդունեց գերմանական դեսպանատանը այստեղի գերմանական կօլօնիայի ներկայացուցիչներին։—Կոմս Բիւլօվ երկարատև այցելութիւններ գործեց Ցանարդէլլիին, Մօրինին և Ռամպօլլային։ Առաւօտեան 9 ժամին կայսրը, Թագաւորը, Թագաժառանգ պրինցը, պրինց Էյտէլ-Ֆրիդրիխ և իտալական պրինցները ճանապարհ ընկան Մօնտէկասսին։

ԴՕՏԷԲՈՒՐԳ։ Շվէցիայում պատրաստութիւններ են տեսնում կազմակերպելու մի արշաւախումբ՝ Նօրդէնշիլդի հարաւային բեւեռային արշաւախումբը ազատելու համար։

ՊՕՐՏՍՄՈՒՏ։ Ժամանեց Թագաւորը։

ՊԱՐԻԶ։ Լուբէ և Թագաւորը համակրական հեռագիրներ ուղարկեցին միմեանց։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սալօնիկում խարիսխ ունեն գցած 3 աւստրիական զինուորական նաւեր, 4 իտալական և 1 ֆրանսիական։ Գերմանական պահականաւ «Լօրելէյ» գալիս է վաղը։—Ենթադրված յանցաւոր փորձերի մասին լուրերը չը հաստատվեցին։—Հաստատվում է, որ այն զեկուցումը, իբր թէ Ջումայի և Իպէկի ալբանացիները ընդունել են րէֆօրմները՝ ոչնչի վրա չէ հիմնված։ Թիւրքերի կողմից ձեռք առած լայն միջոցները անհնար են դարձնում Սալօնիկում տեղի ունեցած դէպքերի կրկնութիւնը։ Երկաթուղիական գծերի պաշտպանութիւնը նորից ուժեղացրված է։

ԿԻԼ։ «Դուքս Էդինբուրգեան» կրէյսէրը առաւօտեան ճանապարհ ընկաւ Ռուսաստան։

24 ապրիլ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ապրիլի 23-ին, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնայի անուանակոչութեան օրը, Ցարսկօյէ Սելօի Մեծ պալատի եկեղեցում պալատական հոգեւորականութիւնը պատարագ մատուցեց։ Պատարագին ներկայ էին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհիներ Մարիա Ֆէօդորօվնա և Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնա՝ Օգոստափառ Որդիների, Օլգա Նիկօլայեվնայի և Տատիանա Նիկօլայեվնայի հետ, Նոցա Բարձրութիւնները, մինիստրները և ուրիշները։ Պատարագից յետոյ բոլորը շնորհաւորութիւններ մատուցին Նոցա Մեծութիւններին։ Ժամի $12\frac{1}{2}$-ին Մեծ պալատում նախաճաշ տրվեց, որին հրաւիրված էին բոլոր պատարագին ներկայ եղողները։—Մեծ Իշխանուհի Ելիսավետա Մաւրիկիեվնա ապրիլի 23-ին բարեյաջող կերպով երկունքից ազատվեց տղայով, որ անուանվեց Գէօրգիյ։ Նրա Բարձրութեան, ինչպէս և բարձր նորածնի առողջական դրութիւնը գոհացուցիչ է։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Երեկվայ հիւպատոսական զեկուցումներից մէկը Սալօնիկից հաղորդում է, թէ սպանված բօլգարների թիւը հասնում է 51-ի։ Արտաքին գործերի մինիստրը հաղորդում է, թէ կալանաւորված ալբանական մեծամեծները, որոնք ղեկավարում էին ընդդիմադրութիւնը, ճանապարհ են ձգված Փոքր-Ասիա՝ աքսորի։ Կալանաւորված բօլգարները, որոնք կասկածի տակ էին, բայց որոնց յանցաւորութիւնը չէ չէ կարող ապացուցվել, կաքսորվեն Փոքր-Ասիա։ Մինիստրների խորհուրդը վճռեց պահանջել, որ Մօնաստիրի բօլգարական առետրական գործը յետ կանչվի։ Այս որոշումը չը հաստատվեց սուլթանի կողմից։

ՊԱՐԻԶ։ Բօլգարական իշխան Ֆէրդինանդ այցելութիւն գործեց Լուբէին, որի ժամանակ զինուորական պատիւներ տուեցին նրան։ Լուբէ վերադարձրեց այցելութիւնը։

ՀՌՕՄ։ Կայսր Վիլհէլմ ճանապարհ ընկաւ։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Կառավարութիւնը բէյխստագի հաստատութեանը առաջարկեց 200,000 կրօնի

կրէդիտ հարաւային բևեռային արշաւախմբի ծախսերի համար՝ Նօրդէնշիլդի արշաւախումբը ազատելու նպատակով։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ժամանեց Թագաւորը։

ՊԱՐԻԶ։ Ժօննար նշանակված է Ալժիրի ընդհանուր-նահանգապետ։

ԱԴԷՆ։ Լուր է պտտում, որ մօլլան յարձակվեց անգլիական զօրքերի վրա, բայց յետ մղվեց։ Անգլիացիների կորուստները նշանաւոր են։

ՊԱՐԻԶ։ Օխրիդի մօտ տեղի ունեցաւ ընդհարումն. սպանված են 70 ապստամբներ, վիրաւորված են 21։ Թիւրքերի կողմից սպանված են մօտ 100 զինւորներ և վիրաւորված են 10 օֆիցէրներ և զինւորներ։

ՐՈՒՍՏՕՎԱՑ։ Երէկ Սալօնիկում մօլլայի ըզգեստ հագած մի ապստամբ աշխատում էր օդը թռցնել հեռագրական գրասենեակը, բայց անյաջող սպանվեց։—Բօլգարական գիմնազիայի բոլոր վարժապետները կալանաւորված են։—Էղիբ-փաշան անյապաղ գալուց յետոյ հրամայեց ծանուցանել, որ սուլթանը յանձնարարել է իրան խստապէս պատժել յանցաւորներին։ Ուսկիւբում ոստիկանութիւնը տնային խուզարկութիւններ կատարեց բօլգարների մօտ։ Գտնված են դինամիտի պահեստներ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Այստեղ ապրող մակեդօնական բօլգարների մօտ կատարվեցին խուզարկութիւններ, որոնք հետևանք չունեցան։ Բ. Դուռը բօլգարական էկզարխից պահանջեց յետ կանչել Ստրումիցկի Գերասիմ եպիսկոպոսին։ Էկզարխը պատասխանեց, որ մեղադրանքը ոչ մի բանով չէ ապացուցված և յետ կանչելը տեղի չի ունենայ։ Հերքում են լուրը, իբր թէ պատրաստվում են զօրքի նոր մասեր Սալօնիկում կատարված անցքերի պատճառով, նոյնպէս և իբր թէ մահմեդականները Սալօնիկում արիւնհեղութիւններ են կատարել բօլգարների մէջ։—Առողջապահական խորհուրդը վերացրեց կարանտինը Պորտ-Սայիդից եկած նաւերի համար։—Սալօնիկում կատարված անցքերի պատճառով Մակեդօնիայի շատ տեղերում բազմաթիւ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան։ Բ. Դուռը պահանջեց յետ կանչել Մօնաստիրի բօլգարական առևտրական գործակալին և հրակողութիւն սահմանեց միւս բօլգարական առևտրական գործակալների վրա։ Կ. Պօլսում կալանաւորված են մի քանի բօլգար վաճառականներ։ Բօլգարիան առաջարկութիւն է անում նրանց արձակելու մասին։ Ասում են թէ Պրիզրէնում և շրջակայքում կալանաւորված են մօտ 30 ալբանական մեծամեծներ, որոնք ռէֆօրմներին դիմադրելու պարագլուխ էին համարվում։ Միւս պետութիւնների վճիռը, չուղարկել Սալօնիկ պատերազմական նաւեր, առաջ եկաւ մի կողմից այն դիտողութիւնից, որ աւստրօ-ունգարական զինուորական նաւերը իրանց երևան գալով հանգստացրին օտարականների գաղութը, և միւս կողմից այն կասկածից, չը լինի թէ բօլգարական կօմիտէները զինուորական նաւերի գալը անհապաղ ժողովրդին մեկնեն իբրև Եւրօպայի միջամտութիւն, և վերջապէս այն նկատումից, որ առանց կարիքի զգացմունք չը յարուցանվի մահմեդական ազգաբնակութեան մէջ։

ՇԱԲԱ։ «Madyar Hirlap» հաղորդում է, թէ սուլթանը հրամայեց կալանաւորել 24 ալբանացի պարագլուխների, որոնց թւում գտնվում է և Պրիշտինի մուֆտին։

Ուսկիւբի բօլգարական լիցէյում գտնված են երեք հակ զէնքեր։ Թիւրքիան ուզում է փակել բոլոր բօլգարական դպրոցները և ստիպել ալբանացիներին, որ հարկերը վճարեն։

ՍՕՖԻԱ։ «Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը» կատարելապէս հիմքից զուրկ է անուանում արտասահմանում տարածված այն տեղեկութիւնը, որ դինամիտը բերված էր Սօֆիայի մի քանի վաճառականների ձեռքով իբրև վառօդ, պատրաստված է Րիլեան վանքում և ներմուծված Մակեդօնիա՝ Կիւստէնդիլի վրայով։—Նոյնպէս հիմքից զուրկ է լուրը ապստամբի դիտկի վրա գտնված տոմսակի բովանդակութեան մասին, որի համաձայն Կիւստէնդիլի ուսուցչական սեմինարիան, բօլգարական ժանդարմները և զօրքերը դիւրութիւն տուեցին մի հրոսակախմբի անցնել Մակեդօնիա։ Հերքվում են այն լուրերը, որ իբր թէ Բուրգասում անկարգութիւններ են տեղի ունեցել և բօլգարները կոտորել են թիւրքերին։

ՄԱԴՐԻԴ։ Լուր է պտտում, որ թեկնածուն սպանված է իր բանակում Տէտուանի մօտ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Գերմանական դեսպանը և մեծ-բրիտանական ու իտալական դեսպանները լիազօրութիւններ ստացան ստորագրելու Բօլիւէնի հետ արձանագրութիւն, որով պահանջներին բաւարարութիւն տալու նախամեծարութեան հարցը պէտք է առաջարկվի Հաագայի միջնորդ դատարանի վճռին։

ՍԱԼՕՆԻԿԻ։ Հասան թիւրքաց երկրորդ և ֆրանսիական մէկ զինւորական նաւերը։ Անգլիական նաւը կը կանգնէ Վօլօսում անհրաժեշտութեան դէպքում, նա կարող կը լինի շտապով կանչվել այստեղի անգլիական կօլօնիան պաշտպանելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ
Նախկին օրդինատոր Ս. Պետերբուրգի աչքաբուժական հիւանդանոցի
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
Ընդունում է աչքի հիւանդութիւն ունեցողներին ամենայն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
1—10

ԷԺԱՆ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ
ԼԻՏՕԳՐԱՖԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
Ֆրանսիայից և Բերլինից ստացված։
С. Петербургъ, Фурштадская, № 28. Занкевичъ. 1—1

Հ Ր Ա Ւ Է Ր
Խնդրում ենք Զգրաշէն եկեղեցու յարգելի ծխականներին կիրակի, ապրիլի 27-ին, ս. պատարագից յետոյ, ժամի 12-ին, շնորհ բերել Աւետեաց Զգրաշէն եկեղեցին՝ խորհրդակցելու եկեղեցու ներքին և արտաքին բարեկարգութիւնների մասին և անցեալ 1902 թւի հաշիւները քննելու.
Աւագ քահանայ Գ. Արուլեանց
Երէցփոխ՝ Ալ. Քալանթարեանց
1—2

ՊՕՂ. ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՆ յայտնում է իր խմբի անդամներին, որ մօտակայ խմբական փորձը կը լինի կ ի ր ա կ ի, մ ա յ ի ս ի 4-ին, երեկոյեան ժամի 7-ին, տիկ. Հ. Մարտիրոսեանի տանը, Ալէքսանդրեան այգու հանդէպ։ Ցանկալի է խմբում կանանց թիւը շատացնել։ (Ուրբաթ, ամսիս 25-ին, փորձ չի լինի)։
1—2

ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ ԵՄ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԴՊՐԻ ՊԱՇՏՕՆ
Ռուսաստանի զանազան քաղաքներում։ Ունեմ տենօրի ձայն և գիտեմ հայկական ձայնագրութիւն։
Հասցէս այս է. Тифлисъ, Общественная улица, домъ Степанова, № 14, Григору Амиранянцу. 1—3

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Երեքշաբթի, ապրիլի 29-ին
Հայոց Դրամատիկական ընկերութիւնը, սիրողների բարեհաճ մասնակցութեամբ
կը ներկայացնէ
I
ԱՅՐՎՈՂ ՆԱՄԱԿՆԵՐ
Դրամատ. էտիւտ 1 գործ. հեղ. Գնեդիչի, Թարգմ. Ազուլեանցի։
Մասնակցում են՝ տ. Ս. Քալանթարեան, պ. պ. Ա. Մինասեան, Գ. Ցուրինեան։
II
Խ Ա Ն Դ Ո Տ
Կօմեդիա 3 գործ. հեղ. Բիսսօնի, Թարգմ. Նելեանի։
Մասնակցում են՝ տ.տ. Մ. Արվանեան, Կրասինիկեան, օր.օր. Հ. Աղասարեան, Ս. Աբխազովեան, Մ. Ջալալեան, Օհանեան և *_*_*, պ.պ. Մ. Աթարէգեան, Օ, Ցովհաննիսեան, Ա. Էմինեան, Ա. Զարգարեան, Ա. Մինասեան, Ղ. Տիգրանեան, Ա. Զմշկեան։
Վաղօրօք տոմսակ առնել ցանկացողները կարող են դիմել ընկերութեան անդամ տ. Շ. Լալայեանցին (Голов. д. Окоева) առաւօտեան ժամը 10—1-ը, իսկ ապրիլի 25-ից տոմսակները կը վաճառվեն Թատրոնի կասսայում։
Տեղերի գինը բենեֆիսային է։
Սկիզբն է երեկոյեան $8^1/_2$ ժամին։
(18, 20, 22, 25 և 29-ին) 4—5

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՊԵՏՐՈՍ ՄԻՆԱԵՎԻՉ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ ՈՐԴԻՔԸ ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՄԱՐԻԱ ԷՄԻԼԵԱՆՕՎՆԱ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ ԿՏԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ ՇԱՀ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ 26-ին սոյն ապրիլի, երեկոյեան 6 ժամին, շնորհ բերել նրանց մօտ—տանը (Օլգինսկայա փողոց, սեփական տուն) բ ա ւ ա կ ա ն ու թ ի ւ ն ս տ ա ն ա լ ու հ ա մ ա ր։
Ց. Գ. Այն անձինք, որոնք ունեն մասնաւոր և առևտրական գործեր, թող բարեհաճեն դիմել պ. Գրիգոր Պետրովիչ Մակարեանին ամեն օր, մինչև առաւօտեան ժամի 10-ը։
1—2

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան Վարչութիւնը
Այսու խոնարհաբար խնդրում է պ.պ. բաժնետէրերին, կանօնադրութեան 23-րդ յօդուածի համաձայն, շնորհ բերել արտաքոյ կարգի ընդհանուր ժողովի, 25-ին ապրիլի 1903 թ., երեկոյեան ժամը 8-ին, Ընկերութեան գրասենեակը՝ Սերգիեվսկայա փողոց, Փրիդօնովի տունը, № 7, ո ւ ր ք ն ն վ ե լ ո ւ է 25 բ ա ժ ն ե տ է ր ե ր ի ն ե ր կ ա յ ա ց ր ա ծ յ ա յ տ ա ր ա ր ու թ ի ւ ն ը։
Եթէ ձայների օրինական թւի պակասութեան պատճառով ժողովը չը կայանայ, նշանակվում է նոյն տեղում երկրորդ ժողով ապրիլի 28-ին, որը կը համարվի վաւերական, ի նկատի չառնելով ձայների քանակութիւնը։ (ապ. 23, 25) 2—2

Товарищество
Брокаръ и К°
РЕКОМЕНДУЕТЪ
МОДНЫЕ ДУХИ
пріятные и продолжительные запахи
„Туб[illegible]оза“ „Mon Parfum“
„Чудо“ „Idéal“
„Лѣсная Фіалка“ „Parfum Moderne“
(25) 9—1

Պ Ա Ր Ի Զ Ի Դ Ե Ղ Ա Գ Ո Ր Ծ Ի
ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ
ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

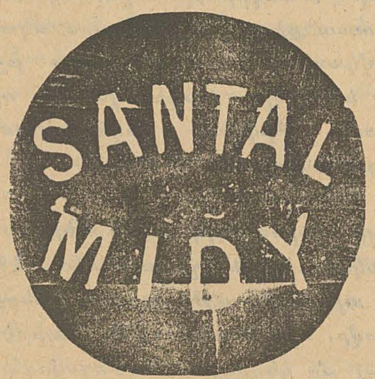

Այս կապսիւլների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսսենցիան թժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել ամորէկի (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կապայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն։ Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փախումն ու կլորիկը։
Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք, որ իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմված լինի[illegible]։
Պահեստը Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում։
(5, 10, 15, 20 և 25) 16—60

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Ն Ա Դ Ե Ժ Դ Ա“
ծովային, գետային և ցամաքային ապահովագրութեան, ապրանքների տեղափոխութեան և գոյքերը կրակից ապահովագրելու համար։
ՀԻՄՆՎԱԾ Է 1847 ԹՈՒԻՆ
Հիմնական դրամագլուխը . . . . . 1,650,000 ռուբլի
Պահեստի դրամագլուխը . . . . . 2,664,808 »

I. Ա Պ Ր Ա Ն Ք Ն Ե Ր Ի Տ Ե Ղ Ա Փ Ո Խ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն.
Աւելի քան 300 գործակալութիւններ եւրոպական Ռուսաստանի, Կովկասի, Միջին Ասիայի, Սիբիրի եւ հեռաւոր Արեւելքի բոլոր նշանաւոր տեղերում, նոյնպէս եւ ներկայացուցիչներ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներում։
Տեղափոխութիւն ամեն տեսակ բեռների եւ իրերի, որոնց ընդունելութիւնը եւ յանձնումը կատարվում է թէ տանը եւ թէ պահեստներում ու խանութներում։
Ցանձնումն բեռների ուղարկվողների կողմից առաջարկված պայմաններով (վերադիր չեարներ ի հաշիւ ուղարկողների, դրամի փոխադրութիւն (переводъ) բեռները յանձնելու տեղը հասցնելու համար եւ այլն)։
Ապահովութիւն բեռների արտօնեալ պայմաններով ստացման տեղերում՝ ապահովագրեով նրանց պահեստներում, որի համար շատ կէտերում կան ընդարձակ պահեստներ, յատկապէս բեռներ պահելու համար։

II. Ն Ա Ւ Ա Գ Ն Ա Ց Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն
Սեփական մարդատար, ապրանքատար եւ ձգող շոգենաւեր, ծովային եւ գետային նաւեր (70 նաւ)։
Բեռնակիր եւ մարդատար նաւերի պարբերական հաղորդակցութիւն Վոլգա գետի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Ռիբինսկից մինչեւ Աստրախան, եւ Կասպից ծովի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Աստրախանից մինչեւ Պարսկաստանի ափերը։
Ամենաընդարձակ պահեստներ Նիժնիում (սիբիրական նաւամատոյցի վրա), Աստրախանում, Բագւում եւ Կրասնովօդսկում։
Բեռները անընդհատաբար ուղարկելու համար ընկերութեան շոգենաւագնացութիւնը համաձայնութիւն է կապել երկաթուղիների հետ։ Այն ապրանքների տեղափոխութեան համար, որոնք ուղարկվում են Ռուսաստանից Պարսկաստան եւ Պարսկաստանից Ռուսաստան, գոյութիւն ունի ստանձին, բացառիկ արտօնութիւններով, համաձայնութիւն Պարսկական ապահովագրական եւ տեղափոխութեան ընկերութեան հետ։

III. Ա Պ Ա Հ Ո Վ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր։
ա) Ապահովագրութիւն բեռների, որոնք տեղափոխվում են թէ ցամաքային և թէ ջրային ճանապարհներով (ծովերով և գետերով)։
բ) Ապահովագրութիւն կրակից ամեն տեսակ գոյքերի։
գ) Ապահովագրութիւն ամեն տեսակ դժբաղդ դէպքերից ճանապարհին ամեն տեսակ նաւերի, շոգենաւերի, տապաստանաւերի, վագօնների և վագօն-ցիստերնների։
դ) Ապահովագրութիւն թանգագին իրերի և արժէքաւոր թղթերի, որոնք ուղարկվում են պօստով, ցամաքային և ծովային ճանապարհներով, համաշխարհային պօստային դաշնակցութեան բոլոր կէտերի մէջ։
Ապահովագրութիւններ ընդունվում են ինչպէս վարչութեան, այնպէս էլ ամեն տեղ ընկերութեան բոլոր գործակալութիւնների մէջ։
Բացի տեղափոխութեամբ պարապող գործակալութիւններից, կրակից ապահովագրելու գործերով մասնաւորապէս զբաղվում են էլի սուրբ 350 գործակալութիւններ։
Ս. Պետերբուրգի «Նադեժդա» ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Ս. Պետերբուրգում, Ադմիրալտէյսկի, պրօսպէկտի վրա, № 10-րորդ տանը։
Լիազօրներ—ծովային շոգենաւագնացութեան համար՝ Բագւում, գետային շոգենաւագնացութեան համար՝ Նիժնի-Նովգորոդում։
Թիֆլիսի գործակալութիւնը—Դվօրցովայեա փողոցի վրա, վրաց ազնուականների տանը։ Տելեֆօն № 108
(Ե. ա. Կ.) 64—120